

Endast 26 % av de utan gymnasiebehörighet tar examen

Drygt var tionde elev i Stockholms län går ut grundskolan utan att vara behörig till gymnasieskolan. Förutom att utgöra basen för all framtida utbildning säger avgångsbetygen även mycket om de framtida bristerna på utbildning.

Majoriteten av de unga som saknar gymnasiebehörighet som 15/16-åringar saknar även gymnasie-utbildning 5-7 år senare.

Grundskolans slutbetyg

Nära 22 000 elever gick ut grundskolan i Stockholms län våren 2012. Av dessa nådde 11,6 procent inte behörighet till gymnasieskolan. Mönstret har varit det samma under hela 2000-talet, varje år avslutar runt 2 400 ungdomar i länet grundskolan utan att vara behöriga till gymnasiet.¹

Slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet delades ut för första gången våren 1998. Betygen sätts utifrån de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret och med hjälp av fasta betygskriterier. För att nå gymnasiebehörighet krävdes tidigare minst betyget godkänt i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. Inför hösten 2011 skärptes behörighetskraven för att få påbörja en gymnasieutbildning. Förutom de tre nämnda ämnena ska eleven även ha godkänt i ytterligare 5-9 ämnen. De skärpta behörighetskraven har dock ingen betydelse för den här studien som undersöker i vilken utsträckning elever har en gymnasieexamen eller inte fem respektive sju år efter att de gick ut grundskolan.

Ingen gymnasiebehörighet vid 15 = Ingen gymnasieexamen vid 20

Att drygt var tionde grundskoleelev inte uppnår gymnasiebehörighet är inget som är unikt för Stockholms län utan bilden är den samma för hela riket. Under första hälften av 2000-talet hade övriga riket bättre behörighetssiffror än Stockholms län men sedan 2005 har länet varit något bättre än riket.

Nästan alla elever som går ut grundskolan börjar också gymnasieskolan. Detta gäller även de som saknar behörighet. Elever utan behörighet har läst det individuella programmet, ett program som syftar till att ge gymnasiebehörighet. Tanken är att dessa elever senare ska gå över och läsa ett vanligt gymnasieprogram och ta en gymnasieexamen.²

Länsstyrelsens undersökning av genomströmningen i gymnasieskolan visar dock att det endast är en liten del av dessa elever som senare tar en gymnasieexamen. De flesta av länets elever som inte når grundskolans mål lyckas inte heller att ta en gymnasieexamen. Som framgår i tabell 1 nedan har endast 26 procent av dem som gick ut grundskolan utan behörighet en gymnasieexamen fem år efter inskrivning, majoriteten har hoppat av sina studier. Bland de elever som efter grundskolan var behöriga till gymnasiet har 82 procent en gymnasieexamen inom fem år.

¹ Se presentation av Stockholms grundskoleresultat 2012 i Nutid & Framtid nr 01/ 2013, Länsstyrelsen 2013.

² Sedan 2011 är det individuella programmet ersatt av fem introduktionsprogram.

Tabell 1. Nybörjare i gymnasieskolan 2006, andel med gymnasieexamen efter 5 år (2011)
Stockholms län.

	Antal	Andel	Flickor	Andel	Pojkar	Andel
Totalt	25 082		12 441		12 641	
..därav med slutbetyg efter 5 år	18 781	75	9 630	77	9 151	72
Elever med gymnasiebehörighet	21 655		10 794		10 861	
.. därav med slutbetyg efter 5 år	17 747	82	9 075	84	8 672	80
Elever utan gymnasiebehörighet	2 063		985		1 078	
.. därav med slutbetyg efter 5 år	531	26	296	30	235	22
Elever som ej gått svensk grundskola el. hade andra omdömen	1 364		662		702	
..därav med slutbetyg efter 5 år	503	37	259	39	244	35

► Stockholms län är sämre än övriga riket på att få eleverna igenom gymnasieskolan, jämför tabell 1 och 2. Skillnaden är dessutom som störst i elevgruppen som saknar gymnasiebehörighet. I länet tar var fjärde elev utan behörighet en gymnasieexamen inom fem år. I övriga riket är motsvarande andel knappt var tredje, 31 procent.

Tabell 2. Nybörjare i gymnasieskolan 2006, andel med gymnasieexamen efter 5 år (2011)
Övriga riket.

	Antal	Andel	Flickor	Andel	Pojkar	Andel
Totalt	103 163		50 389		52 774	
..därav med slutbetyg efter 5 år	80 325	78	40 418	80	39 907	76
Elever med behörighet	89 777		44 473		45 304	
.. därav med slutbetyg efter 5 år	76 078	85	38 454	87	37 624	83
Elever utan behörighet	10 137		4 312		5 825	
.. därav med slutbetyg efter 5 år	3 179	31	1 391	32	1 788	31
Elever som ej gått svensk grundskola el. hade andra omdömen	3 249		1 604		1 645	
..därav med slutbetyg efter 5 år	1 068	33	573	36	495	30

► Trots att Stockholms län jämfört med övriga riket har en högre andel elever som efter grundskolan har behörighet till gymnasieskolan (88,4 respektive 87,3 procent 2012) så är förhållandet det omvända när det kommer till andelen med gymnasieexamen. Stockholms län har en lägre genomströmning i gymnasieskolan

jämfört med nästan alla andra län, och när det gäller andelen 20-åringar med fullföljd gymnasial utbildning är det endast Västmanland som har en lägre andel än Stockholm, 68 respektive 69 procent.

Stora könsskillnader i Stockholm

Som framgår av tabell 1 och 2 är gymnasieresultatet i Stockholms län något sämre än i övriga riket. Det är färre i länet som tar en gymnasieexamen både bland de elever som var behöriga efter grundskolan och bland de som inte var det. När det gäller eleverna med behörighet så är könsskillnaderna lika stora i som utanför länet, fyra procentenheter fler flickor än pojkar har en gymnasieutbildning fem år efter inskrivning. Men bland eleverna utan behörighet är könsskillnaden nästan obefintlig i övriga riket samtidigt som den är relativt stor i Stockholms län.

I Sverige utom länet har 32 procent av flickorna och 31 procent av pojkarna läst in en gymnasieexamen fem år efter att de avslutande grundskolan utan gymnasiebehörighet. I Stockholms län har 30 procent av flickorna men endast 22 procent av pojkarna gjort motsvarande.

Små förändringar över tid

Andelarna unga som tar en gymnasieexamen har varit förhållandevis stabila under hela 2000-talet. I Stockholms län har drygt 80 procent av de med behörighet läst in en gymnasieexamen inom fem år. Motsvarande andel bland de elever som börjat gymnasiet utan att ha behörighet har legat på knappt 30 procent. Som framgår i diagram 1 har Stockholm hela tiden legat något under riket. Bland eleverna utan gymnasiebehörighet har trenden de senaste åren varit svagt positiv i övriga riket samtidigt som den är nedåtgående i Stockholms län.

När materialet bryts ned på kön, se diagram 2, framkommer det att andelen flickor med och utan gymnasieexamen förändrats ganska lite under de senaste åren. Däremot tycks långsamt allt fler pojkar med behörighet också läsa in en gymnasieexamen. Parallellt med att de pojkar som efter grundskolan inte var behöriga i allt mindre utsträckning tar gymnasieexamen.

Diagram 1. Andel nybörjare i gymnasieskolan som 5 år efter inskrivning har en examen, Stockholms län och övriga riket.

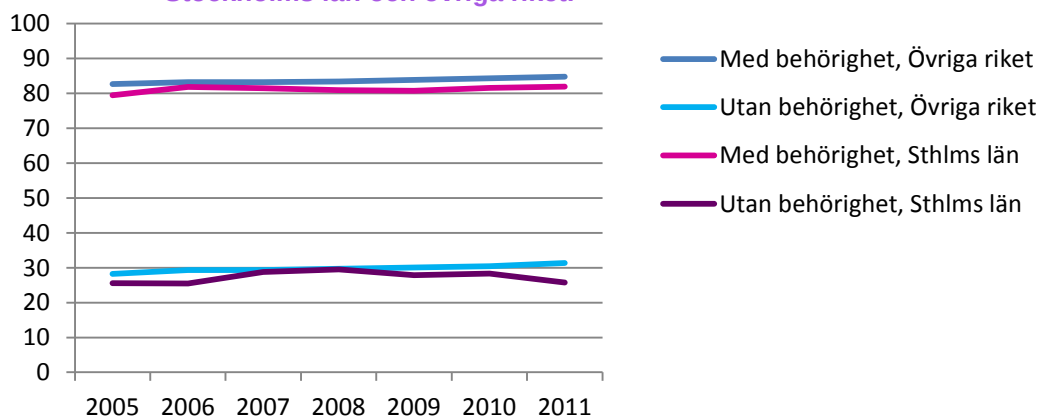
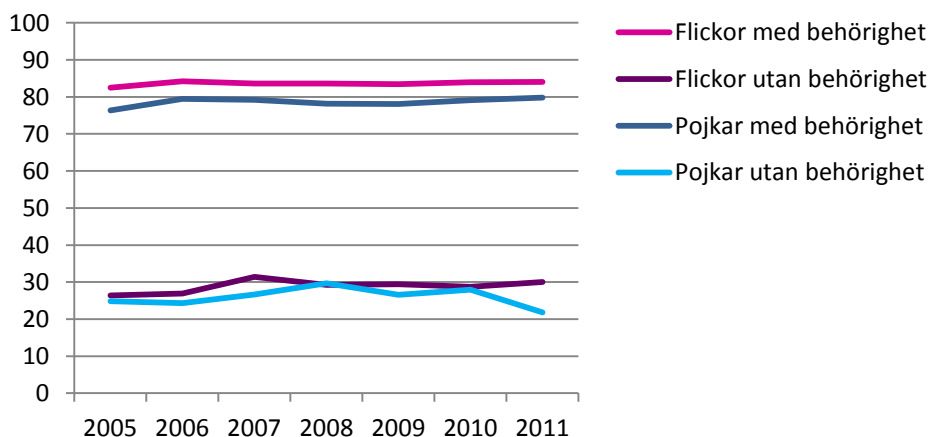

Diagram 2. Andel nybörjare i gymnasieskolan som 5 år efter inskrivning har en examen, Stockholms län.

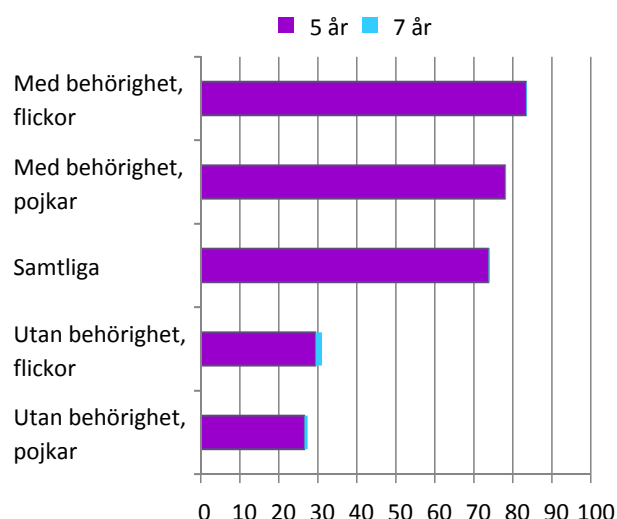

Tre av tio har en gymnasieexamen sju år efter inskrivning

Om tiden mellan gymnasiestarten och mätpunkten utökas från fem till sju år, är det fler som läst in en gymnasieexamen då?

Bland de elever som var behöriga till gymnasieskolan är det endast några promille mer som har en gymnasieexamen sju år efter inskrivning jämfört med fem år. Bland de elever som saknade gymnasiebehörighet är motsvarande ökning 1,2 procentenheter. Andelen som läst in en gymnasieexamen har alltså ökat från 27,8 procent fem år efter inskrivning till 29,0 procent sju år efter inskrivning. Majoriteten, 71 procent, av de elever som gick ut grundskolan i Stockholms län 2004 och inte var behöriga till gymnasieskolan har följaktligen inte heller sju år senare läst in en gymnasieutbildning.

Diagram 3. Andel nybörjare i gymnasiet som 5 och 7 år senare har en gymnasieexamen, nybörjare år 2004 i Stockholms län.

Sammanfattning

Att drygt var tionde elev i Stockholms län går ut grundskolan utan att vara behörig till gymnasiet har varit känt länge. Andelen har varit i stort sett den samma under hela 2000-talet men de senaste åren trots allt något bättre jämfört med genomsnittet för övriga riket.

I människor räknat handlar det om 22 000 avgångselever varje år varav 2 400 inte är behöriga. De senaste sex åren har 15 000 elever gått ut grundskolan i Stockholms län utan gymnasiebehörighet. Vad händer med alla dessa unga i ett samhälle som ställer allt högre krav på utbildning?

Förhoppningen att många, eller i alla fall en majoritet, skulle läsa in kunskapsluckorna och ta en gymnasieexamen tycks inte infrias givet resultaten i denna undersökning. Fem år efter inskrivning i gymnasieskolan har endast 26 procent av de som saknade behörighet en gymnasieexamen. I genomsnitt under hela 2000-talet har 27 procent av stockholmseleverna utan behörighet läst in en gymnasieexamen fem år efter att de började gymnasiet. Om man förlänger tiden till sju år efter inskrivningen ökar andelen marginellt till 28 procent. Motsvarande andelar i övriga riket ligger runt 30 procent.

Vilken plats och vilka möjligheter finns för dessa unga utan gymnasiekompetens i dagens och morgondagens samhälle? Arbetslivet har utvecklats mot allt högre krav på utbildning och en slutförd gymnasieutbildning är ofta ett krav för anställning. I Stockholms län förvärvsarbetar 83 procent av dem med en eftergymnasial utbildning jämfört med 61 procent av dem med endast en förgymnasial utbildning.³

Framöver förväntas efterfrågan på arbetskraft utan gymnasieutbildning i Stockholms län att minska med 12 000 personer fram till år 2020.⁴ Samtidigt som efterfrågan på högutbildad arbetskraft väntas öka med ca 150 000 arbetstillfällen och efterfrågan på gymnasialt utbildad arbetskraft öka med ca 65 000 personer.

Mycket talar för att de utan gymnasieutbildning som idag har svårt att få arbete kommer att möta en än tuffare arbetsmarknad framöver. Samtidigt finns inga tecken på att andelen unga som efter en bristfällig grundskola läser in en gymnasiekompetens är på väg att öka.

Kontakt

Vill du veta mer kan du kontakta:

Gunhild Graseman
Länsstyrelsen i Stockholms län
Enheten för analys
gunhild.graseman@lansstyrelsen.se
Tfn 08 785 50 61

Om Nutid & framtid

Nutid & framtid är en serie nyhetsbrev från Länsstyrelsens analysenhet. Syftet med serien är att öka kunskapen om förutsättningarna för regional utveckling i Stockholms län. På www.lansstyrelsen.se/stockholm kan du anmäla dig för prenumeration och ladda ner samtliga nyhetsbrev.

³ SCB statistikdatabasen, avser år 2011, ålder 20-64.

⁴ Stockholm 2020, En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos. Länsstyrelsen i Stockholms län 2011.